

**УХВАЛА
ТРЕТЬОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Шевченко Олени Вікторівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу другої частини четвертої статті 76 Сімейного кодексу України

Київ
8 липня 2026 року
№ 177-3(I)/2026

Справа № 3-146/2026(325/26)

Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України у складі:

Петришина Олександра Віталійовича – головуєчого,
Гришук Оксани Вікторівни,
Олійник Алли Сергіївни – доповідача,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Шевченко Олени Вікторівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу другої частини четвертої статті 76 Сімейного кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Олійник А.С. та дослідивши матеріали справи, Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. До Конституційного Суду України звернулася Шевченко О.В. із клопотанням перевірити на відповідність статтям 3, 21, 22, 48 Конституції України (конституційність) абзац другий частини четвертої статті 76 Сімейного кодексу України (далі – Кодекс).

Відповідно до частини четвертої статті 76 Кодексу „якщо у зв’язку з вихованням дитини, веденням домашнього господарства, піклуванням про членів сім’ї, хворобою або іншими обставинами, що мають істотне значення, один із подружжя не мав можливості одержати освіти, працювати, зайняти відповідну посаду, він має право на утримання у зв’язку з розірванням шлюбу і тоді, якщо є працездатним, за умови, що потребує матеріальної допомоги і що колишній чоловік, колишня дружина може надавати матеріальну допомогу“ (абзац перший); „право на утримання у цьому випадку триває протягом трьох років від дня розірвання шлюбу“ (абзац другий).

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається таке.

У січні 2019 року між Шевченко О.В. та Шевченком В.Ю. укладено договір про поділ майна, а також договір про надання утримання одному із подружжя (далі – Договір), згідно з пунктом 12 якого Шевченко В.Ю. взяв на себе зобов’язання пожиттєво сплачувати Шевченко О.В. аліменти, визначені в Договорі. Пунктом 14 Договору, зокрема, визначено право Шевченко О.В. на одностороннє припинення утримання за Договором з отриманням одноразової грошової виплати. Визначені пунктом 12 Договору зобов’язання Шевченко В.Ю. виконував із лютого 2019 року до вересня 2020 року.

2.1. Московський районний суд міста Харкова рішенням від 6 вересня 2021 року задовольнив позов Шевченка В.Ю., зокрема визнав Договір недійсним, стягнув із Шевченко О.В. на користь Шевченка В.Ю. кошти, отримані за Договором, у розмірі 2 686 087 грн, що еквівалентно 95 000 доларів США.

Полтавський апеляційний суд постановою від 24 травня 2023 року рішення Московського районного суду міста Харкова від 6 вересня 2021 року скасував, ухвалив нове рішення, зокрема визнав недійсними пункти 12, 14 Договору,

стягнув із Шевченка В.Ю. на користь Шевченко О.В. аліменти за період із жовтня 2020 року до 11 травня 2021 року в сумі 1 028 969 грн 67 коп.

Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду постановою від 13 грудня 2023 року касаційну скаргу Шевченко О.В. залишив без задоволення, постанову Полтавського апеляційного суду від 24 травня 2023 року – без змін.

У лютому 2025 року представник Шевченко О.В. звернувся до суду із заявою про перегляд за виключними обставинами постанови Полтавського апеляційного суду від 24 травня 2023 року, у задоволенні якої Полтавський апеляційний суд ухвалою від 22 липня 2025 року відмовив.

Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду постановою від 30 грудня 2025 року ухвалу Полтавського апеляційного суду від 22 липня 2025 року залишив без змін.

3. Суб'єкт права на конституційну скаргу вважає, що встановлене абзацом другим частини четвертої статті 76 Кодексу „обмеження у вигляді строку є безальтернативним, негнучким і категоричним усупереч принципу верховенства права, а також є непропорційним втручанням у право на достатній життєвий рівень та право свободи у визначенні умов договору“.

На думку Шевченко О.В., абзац другий частини четвертої статті 76 Кодексу „сформульований у такий спосіб, що не дає можливості визначити справедливі, належні критерії потреби у матеріальній допомозі виходячи із матеріального стану того з подружжя, який її потребує, із рівня його доходів та витрат, та матеріального стану того з подружжя, який має її надавати, із рівня його доходів та витрат“.

Шевченко О.В. стверджує, зокрема, що внаслідок застосування в остаточному судовому рішенні в її справі абзацу другого частини четвертої статті 76 Кодексу вона „позбавлена можливості не те, що забезпечити собі гідні умови життя, але і навіть достатній життєвий рівень, бо позбавлена джерела доходу, гарантованого <...> Договором про надання утримання одному

із подружжя від 31.01.2019 року, пункти 12 та 14 якого визнано недійсними постановою Полтавського апеляційного суду від 24.05.2023 року“.

3.1. У конституційній скарзі Шевченко О.В. заявила клопотання про поновлення строку подання конституційної скарги, просила „врахувати, що під час першого звернення конституційну скаргу <...> було подано у законодавчо встановлений тримісячний строк“.

4. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України керується таким.

Згідно із Законом України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих приписів), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу (частина перша статті 55); конституційна скарга є прийнятною за умов її відповідності вимогам, визначеним, зокрема, статтею 55 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

4.1. Шевченко О.В. вважає остаточним судовим рішенням у своїй справі постанову Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 30 грудня 2025 року, якою залишено без змін ухвалу Полтавського апеляційного суду від 22 липня 2025 року про відмову у перегляді за виключними обставинами постанови Полтавського апеляційного суду від 24 травня 2023 року.

Уперше Шевченко О.В. звернулася до Конституційного Суду України 30 березня 2026 року з конституційною скаргою, яку зареєстровано 7 квітня 2026 року (вх. № 18/186). Секретаріат Конституційного Суду України повернув конституційну скаргу від 30 березня 2026 року листом від 1 березня 2026 року

(вих. № 018-018-18/744) як таку, що за формою не відповідає вимогам Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Удруге Шевченко О.В. звернулася до Конституційного Суду України 6 травня 2026 року з конституційною скаргою, яку зареєстровано 8 травня 2026 року (вх. № 18/248). Секретаріат Конституційного Суду України повернув зазначену конституційну скаргу листом від 13 травня 2026 року (вих. № 004-018-18/2140) як таку, що за формою не відповідає вимогам Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Шевченко О.В. звернулася утретє 1 червня 2026 року з конституційною скаргою, яку зареєстровано в Конституційному Суді України 9 червня 2026 року (вих. № 18/325). Шевченко О.В. просить поновити пропущений строк подання конституційної скарги з огляду на те, що вперше звернулася з конституційною скаргою до Конституційного Суду України в межах строку, встановленого пунктом 2 частини першої статті 77 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України вважає, що є підстави для поновлення строку подання конституційної скарги.

4.2. Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України бере до уваги, що Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду постановою від 30 грудня 2025 року, зокрема, установив, що немає підстави, визначеної пунктом 1 частини третьої статті 423 Цивільного процесуального кодексу України, для перегляду постанови Полтавського апеляційного суду від 24 травня 2023 року у зв'язку з виключними обставинами.

Отже, у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 30 грудня 2025 року абзац другий частини четвертої статті 76 Кодексу не застосовано для вирішення спору по суті.

Ураховуючи викладене, Третя колегія суддів Першого сенату

Конституційного Суду України констатує, що конституційна скарга не відповідає вимогам частини першої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

4.3. Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України вважає, що з огляду на зміст конституційної скарги та судові рішення у справі Шевченко О.В. остаточним судовим рішенням у цій справі є постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 13 грудня 2023 року, якою залишено без змін постанову Полтавського апеляційного суду від 24 травня 2023 року.

Шевченко О.В. уже зверталася до Конституційного Суду України з клопотанням (вх. № 18/69 від 29 лютого 2024 року) перевірити на відповідність статтям 3, 21, 22, 48 Конституції України абзац другий частини четвертої статті 76 Кодексу, який застосовано в постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 13 грудня 2023 року. Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України, проаналізувавши доводи, наведені в конституційній скарзі, Ухвалою від 20 березня 2024 року № 50-3(I)/2024 відмовила у відкритті конституційного провадження на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 55, 56, 58, 61, 62, 77, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

п о с т а н о в и л а :

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Шевченко Олени Вікторівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу другої частини четвертої статті 76 Сімейного кодексу України на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала є остаточною.

**ТРЕТЯ КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**